

**ATELIER 3 – DREPT CIVIL
SUPPORT DE CURS PREGĂTIRE INIȚIALĂ INPPA 2020**

Conf. univ. dr. av. Felicia Roșioru

Teme abordate:

- 1. Delimitarea domeniului de aplicare al reglementărilor privind restituirea prestațiilor cuprinse la art. 1635-1649 C. civ. Delimitarea față de contractele de restituire.**
- 2. Corelația dintre restituirile anormale și restituirile normale. Consecințe practice. Aplicarea regulilor restituirilor anormale unui contract care implică restituiri normale.**
- 3. Delimitarea dintre restituire și răspundere. Evidențierea neconcordanțelor dintre restituirea în natură și cea prin echivalent.**
- 4. Delimitarea dintre lucrările necesare, utile și voluptorii. Incidența asupra obligației de restituire.**
- 5. Condițiile acordării unei indemnizații pentru folosința bunului.**
- 6. Regimul juridic al fructelor. Regimul juridic al dobânzii.**

Timp alocat: 3 ore

IMPORTANT! Evaluarea se realizează prin aprecierea răspunsurilor la aplicațiile practice și evaluarea continuă a cunoștințelor în cadrul atelierelor

Tema generală: Nulitatea actului juridic civil. Izvoarele obligațiilor (contractul și faptul juridic ilicit). Modalitățile obligațiilor. Obligațiile complexe. Executarea obligațiilor. Transmisiunea obligațiilor: Cesiunea de creanță și Subrogația personală. Stingerea obligațiilor (plata, compensația, darea în plată, imposibilitatea fortuită de executare). Restituirea prestațiilor.

Teme specifice: Delimitarea domeniului de aplicare al reglementărilor privind restituirea prestațiilor cuprinse la art. 1635-1649 C. civ. Delimitarea față de contractele de restituire.

Titlul referitor la restituirea prestațiilor se aplică doar „restituirilor anormale, care nu intră în previziunile părților; conform art. 1635 C. civ., dispozițiile referitoare la restituirea prestațiilor se aplică în cazul în care o persoană este ținută, în virtutea legii, să înapoieze bunurile primite:

- fără drept ori din eroare
- în temeiul unui act juridic desființat ulterior cu efect retroactiv
- în cazul în care obligațiile au devenit imposibil de executat din cauza unui eveniment de forță majoră, a unui caz fortuit ori a unui alt eveniment asimilat acestora
- în temeiul unei cauze viitoare, care nu s-a împlinit, afară numai dacă cel care a prestat a făcut-o știind că împlinirea cauzei este cu neputință sau, după caz, a împiedicat cu știință realizarea ei

Corelația dintre restituirile anormale și restituirile normale. Consecințe practice.

Restituirile normale intră în previziunile părților, pot fi întâlnite în cadrul contractelor de restituire iar întinderea lor este determinată, de regulă, de dispozițiile Codului civil.

Aplicarea regulilor restituirilor anormale unui contract care implică restituiri normale.

Pornind de la o speță care implică un contract de restituire se va realiza delimitarea dintre restituirile ocazionate de încetarea acestuia ca urmare a împlinirii termenului, de exemplu, și de cele ocazionate de anularea contractului.

Delimitarea dintre restituire și răspundere. Evidențierea neconcordanțelor dintre restituirea în natură și cea prin echivalent.

Stabilirea elementelor structurale ale restituirii și ale răspunderii. Delimitarea dintre acestea – absolut necesară pentru corecta precizare a temeiului acțiunii în cazul restituirilor consecutive nulității, de exemplu, în contextul unei jurisprudențe contradictorii.

Evidențierea neconcordanțelor valorice dintre restituirea în natură și cea prin echivalent, a dificultăților procedurale, a posibilității actualizării cererii și a situației mai avantajoase pentru creditor sau debitor.

Delimitarea dintre lucrările necesare, utile și voluptorii. Incidența asupra obligației de restituire.

Codul civil trimite la regulile referitoare la accesiune în ceea ce privește problema lucrărilor adăugate și a celor autonome. Regimul juridic al obligației de restituire va fi diferit în funcție de buna sau de rea credință a autorului lucrării, fiind necesare o serie de precizări în ceea ce privește accesiunea mobilă. În acest context, vor fi abordate reglementările specifice în materia contractului de uzufruct sau de locațiune și corelația lor cu dispozițiile art. 1644 C. civ.

Condițiile acordării unei indemnizații pentru folosința bunului.

Aplicarea art. 1645 C. civ. și evidențierea dublului beneficiu al debitorului de bună-credință.

Regimul juridic al fructelor.

Aplicarea art. 1645 C. civ. și corelarea sa cu dispozițiile speciale din materia contractelor de restituire.

Regimul juridic al dobânzii.

Corelația OG nr.13/2011 cu art. 2167 C. civ., 1535-1536 C. civ. și art. 548 (4) C. civ.

Reglementare legală:

Art. 1635-1649 C. civil

Art. 581-586, art. 595-601 C. civil

OG nr.13/2011; art. 2167 C. civ., art. 1535-1536 C. civ. și art. 548 (4) C. civ.

Spetele propuse:

I. Proprietarul unei ferme și ale anexelor acesteia, constând în casă de locuit, bucătărie de vară, anexă pentru utilajele agricole și hambar, respectiv teren de 1000 mp, domnul X, a constituit în martie 2015 un drept de uz și de abitație în favoarea soților Y și Z, pe durata vieții acestora, contra unui preț forfetar de 5000 lei. Proprietarul și-a asumat obligația de a efectua toate reparațiile, indiferent de natura acestora, și de a suporta cheltuielile cu încălzirea, apa și electricitatea fermei.

În cursul executării contractului, soții Y și Z au cultivat terenul, au schimbat centrala termică, achiziționând una mai performantă, care reducea costurile cu încălzirea și au instalat panouri solare, reducând astfel factura de gaz cu 50% lunar. De asemenea, au construit o anexă pentru depozitarea corespunzătoare a cerealelor recoltate, un cuptor exterior pentru produse de patiserie și pentru prăjirea produselor din carne, respectiv un spațiu amenajat, cu acoperiș din șindrilă, scaune și mese din trunchi de copac și un balansoar din lemn de dafin, pentru petrecerea timpului în aer liber.

În schimb, în cursul executării contractului, una din anexe, reprezentând vechea bucătărie de vară construită din pământ, s-a dărâmat din culpa dl Y, care a revenit târziu într-o seară cu un utilaj agricol, intrând cu acesta în clădirea respectivă.

Ca urmare a unui litigiu intervenit între părți, instanța a decis anularea contractului pentru lipsa cauzei, instanța apreciind că prețul plătit de titularii dreptului de abitație și de uz era derizoriu față de obligațiile asumate de proprietar. Hotărârea definitivă a instanței a intervenit în martie 2020, dată la care titularii dreptului de uz au efectuat cheltuielile necesare pentru aratul și semănarea terenului, dar, în mod evident, nu au apucat încă să culeagă recolta aferentă anului 2020.

Soții Y și Z vă solicită consultanță juridică referitoare la:

1. **Întinderea obligației de restituire** care le revine, în ceea ce privește:
 - Restituirea bunului principal,
 - Restituirea fructelor culese,
 - Posibilitatea de a mai percepe fructele neculese
2. **Obligațiile care le-ar reveni, având în vedere uzura bunului;**
3. **Obligațiile care le-ar reveni, având în vedere folosința bunului,** în temeiul unui contract anulat cu efecte retroactive, în perioada martie 2015 –martie 2020;
4. **Sumele de bani** (și temeiul acestora) pe care le-ar putea obține de la nudul proprietar pentru:
 - centrala termică,
 - panourile solare,
 - anexa pentru depozitarea corespunzătoare a cerealelor recoltate,
 - cuptorul exterior pentru produse de patiserie și pentru prăjirea produselor din carne,

- spațiul amenajat, cu acoperiș din șindrilă, scaune și mese din trunchi de copac,
 - balansoarul din lemn de dafin ;
5. Obligațiile care le-ar reveni, având în vedere **demolarea anexei**, reprezentând vechea bucătărie de vară construită din pământ, din culpa dl Y (natura răspunderii; întinderea prejudiciului, dacă este cazul);
6. Posibilitatea de a pretinde **dobândă pentru prețul plătit**.

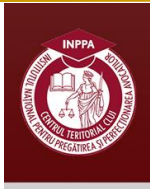
II. A i-a vândut lui B în martie 2018 un imobil cu destinația de locuință, compus din casă cu un etaj din lemn, respectiv 4 camere, 2 băi, o bucătărie și un living, precum și terenul aferent. Prețul plătit a reprezentat echivalentul în lei a 250 000 euro.

În termenul legal, B a introdus la instanța competentă acțiune în anularea contractului pentru dol, având în vedere că A l-a indus în eroare cu privire la tratarea lemnului reprezentând principalul material de construcție al etajului, contra incendiilor, mucegaiului și contra insectelor, prezentându-i acte de achiziție a substanțelor necesare pentru cele trei tratamente. De asemenea, A l-a asigurat că sub mocheta, prinsă cu plintă de perete, din fiecare cameră, este parchet; în acest sens, a desfăcut plinta dintr-o cameră, arătându-i cumpărătorului B o porțiune de parchet. Acesta a constatat însă, ulterior, că doar în camera respectivă exista parchet, în celelalte mocheta fiind lipită de beton. De asemenea, la scurt timp după achiziționarea imobilului, B a fost nevoit să efectueze un tratament al lemnului de la etaj contra mucegaiului persistent care s-a dezvoltat, tratament care l-a costat 15 000 lei.

Instanța i-a admis în primă instanță acțiunea, în februarie 2020, obligându-l însă la plata unei indemnizații pentru folosința imobilului, stabilită prin expertiză la echivalentul în lei a 48 000 euro (1000 euro/lună, 48 luni). În 5 martie 2020, datorită unui scurt-circuit la rețeaua electrică, 1/3 din casă a fost deteriorată de incendiu.

B vă solicită consultanță juridică privind:

1. Posibilitatea de a i se restitui, pe lângă prețul plătit:
 - Cheltuielile notariale;
 - Taxele plătite cu ocazia vânzării, având în vedere că, potrivit înțelegerii părților consemnate în scris, a suportat impozitul aferent vânzării;
 - Cheltuielile aferente creditului bancar obținut pentru plata prețului imobilului în cauză, precum și cheltuielile pe care le va genera rambursarea anticipată a creditului;
 - Cheltuielile aferente tratamentului lemnului de la etaj contra mucegaiului persistent (în valoare de 15 000 lei);

2. Posibilitatea de a obține dobândă pentru prețul plătit integral în martie 2018;
3. Indemnizația pentru folosința bunului;
4. Întinderea obligației de restituire a imobilului, având în vedere că acesta a fost deteriorat (care ar fi întinderea acestei obligații de restituire în cazul în care scurt-circuitul s-a produs datorită neglijenței repetate a lui B de a înlocui instalația electrică?).

Restituire \neq răspundere

CODUL CIVIL - Cartea a V-a Despre obligații

Titlul VIII Restituirea prestațiilor

Cap. I Dispoziții generale

Art. 1.635 - Cauzele restituirii

(1) Restituirea prestațiilor are loc ori de câte ori cineva este ținut, în virtutea legii, să înapoieze bunurile primite fără drept ori din eroare sau în temeiul unui act juridic desființat ulterior cu efect retroactiv ori ale cărui obligații au devenit imposibil de executat din cauza unui eveniment de forță majoră, a unui caz fortuit ori a unui alt eveniment asimilat acestora.

(2) Ceea ce a fost prestat în temeiul unei cauze viitoare, care nu s-a împlinit, este, de asemenea, supus restituirii, afară numai dacă cel care a prestat a făcut-o știind că împlinirea cauzei este cu neputință sau, după caz, a împiedicat cu știință realizarea ei.

(3) Obligația de restituire beneficiază de garanțiile constituite pentru plata obligației inițiale.

Art. 1.636 - Persoana îndreptățită la restituire

Dreptul de restituire aparține celui care a efectuat prestația supusă restituirii sau, după caz, unei alte persoane îndreptățite, potrivit legii.

Art. 1.637 - Formele restituirii

(1) Restituirea se face în natură sau prin echivalent.

(2) Restituirea prestațiilor are loc chiar dacă, potrivit legii, nu sunt datorate daune-interese.

Art. 1.638 - Restituirea pentru cauză ilicită

Prestația primită sau executată în temeiul unei cauze ilicite sau imorale rămâne întotdeauna supusă restituirii.

Cap. II Modalitățile de restituire

Art. 1.639 - Restituirea în natură

Restituirea prestațiilor se face în natură, prin înapoierea bunului primit.

Art. 1.640 - Restituirea prin echivalent

(1) Dacă restituirea nu poate avea loc în natură din cauza imposibilității sau a unui impediment serios ori dacă restituirea privește prestarea unor servicii deja efectuate, restituirea se face prin echivalent.

(2) În cazurile prevăzute la alin. (1), valoarea prestațiilor se apreciază la momentul în care debitorul a primit ceea ce trebuie să restituie.

Art. 1.641 - *Pieirea sau înstrăinarea bunului*

În cazul pieirii totale sau înstrăinării bunului supus restituirii, debitorul obligației de restituire este ținut să plătească valoarea bunului, considerată fie la momentul primirii sale, fie la acela al pierderii ori al înstrăinării, în funcție de cea mai mică dintre aceste valori. Dacă debitorul este de rea-credință ori obligația de restituire provine din culpa sa, atunci restituirea se face în funcție de valoarea cea mai mare.

Art. 1.642*) - *Pieirea fortuită a bunului*

Dacă bunul supus restituirii a pierit fortuit, debitorul obligației de restituire este liberat de această obligație, însă el trebuie să cedeze creditorului, după caz, fie indemnizația încasată pentru această pieire, fie, atunci când nu a încasat-o încă, dreptul de a primi această indemnizație. Dacă debitorul este de rea-credință ori obligația de restituire provine din culpa sa, el nu este liberat de restituire decât dacă dovedește că bunul ar fi pierit și în cazul în care, la data pieirii, ar fi fost deja predat creditorului.

**) În cazul restituirii prestațiilor reciproce, dispuse în temeiul legii sau al unui contract, dacă bunul piere în mod fortuit și nu a fost asigurat, iar debitorul obligației de restituire a fost de bună-credință sau obligația de restituire nu provine din culpa sa, obligația de restituire se stinge potrivit art. 1.642 din Codul civil, caz în care și creditorul este liberat de propria obligație de restituire, însă numai dacă a fost de bună-credință sau cauza restituirii nu îi este imputabilă. Dacă bunul arătat la primul paragraf a pierit numai în parte, creditorul are dreptul de a reduce propria prestație până la limita a ceea ce el primește. (a se vedea art. 118¹ din Legea nr. 71/2011)*

Art. 1.643 - *Pierderea parțială*

(1) Dacă bunul ce face obiectul restituirii a suferit o pierdere parțială, cum este o deteriorare sau o altă scădere de valoare, cel obligat la restituire este ținut să îl indemnizeze pe creditor, cu excepția cazului în care pierderea rezultă din folosința normală a bunului sau dintr-o împrejurare neimputabilă debitorului.

(2) Atunci când cauza restituirii este imputabilă creditorului, bunul ce face obiectul restituirii trebuie înapoiat în starea în care se găsește la momentul introducerii acțiunii, fără despăgubiri, afară de cazul când această stare este cauzată din culpa debitorului restituirii.

Art. 1.644 - *Cheltuielile privitoare la bun*

Dreptul la rambursarea cheltuielilor făcute cu bunul ce face obiectul restituirii este supus regulilor prevăzute în materia accesunii pentru posesorul de bună-credință sau, dacă cel obligat la

restituire este de rea-credință ori cauza restituirii îi este imputabilă, regulilor prevăzute în materia accesii pentru posesorul de rea-credință.

Art. 1.645 - Restituirea fructelor și a contravalorii folosinței bunului

(1) Dacă a fost de bună-credință, cel obligat la restituire dobândește fructele produse de bunul supus restituirii și suportă cheltuielile angajate cu producerea lor. El nu datorează nicio indemnizație pentru folosința bunului, cu excepția cazului în care această folosință a fost obiectul principal al prestației și a cazului în care bunul era, prin natura lui, supus unei deprecieri rapide.

(2) Atunci când cel obligat la restituire a fost de rea-credință ori când cauza restituirii îi este imputabilă, el este ținut, după compensarea cheltuielilor angajate cu producerea lor, să restituie fructele pe care le-a dobândit sau putea să le dobândească și să îl indemnizeze pe creditor pentru folosința pe care bunul i-a putut-o procura.

Art. 1.646 - Cheltuielile restituirii

(1) Cheltuielile restituirii sunt suportate de părți proporțional cu valoarea prestațiilor care se restituie.

(2) Cheltuielile restituirii se suportă integral de cel care este de rea-credință ori din a cărui culpă contractul a fost desființat.

Art. 1.647 - Restituirea prestațiilor de către incapabili

(1) Persoana care nu are capacitate de exercițiu deplină nu este ținută la restituirea prestațiilor decât în limita folosului realizat, apreciat la data cererii de restituire. Sarcina probei acestei îmbogățiri incumbă celui care solicită restituirea.

(2) Ea poate fi ținută la restituirea integrală atunci când, cu intenție sau din culpă gravă, a făcut ca restituirea să fie imposibilă.

Cap. III Efectele restituirii față de terți

Art. 1.648 - Actele de înstrăinare

(1) Dacă bunul supus restituirii a fost înstrăinat, acțiunea în restituire poate fi exercitată și împotriva terțului dobânditor, sub rezerva regulilor de carte funciară sau a efectului dobândirii cu bună-credință a bunurilor mobile ori, după caz, a aplicării regulilor privitoare la uzucapiune.

(2) Dacă asupra bunului supus restituirii au fost constituite drepturi reale, dispozițiile alin. (1) se aplică în mod corespunzător.

Art. 1.649 - Situația altor acte juridice

În afara actelor de dispoziție prevăzute la art. 1.648, toate celelalte acte juridice făcute în favoarea unui terț de bună-credință sunt opozabile adevăratului proprietar sau celui care are dreptul la restituire. Contractele cu executare succesivă, sub condiția respectării formalităților de publicitate prevăzute de lege, vor continua să producă efecte pe durata stipulată de părți, dar nu mai mult de un an de la data desființării titlului constitutorului.

Metoda de lucru:

Discuțiile vor porni de la spețe concrete propuse cursanților. În analiza stării de fapt a spețelor, în contextul propunerii și clarificării diferitelor soluții vor fi evidențiate aspectele controversate ale temelor abordate. Clarificările legate de temele abordate sunt necesare având în vedere analiza limitată a acestora în doctrină și jurisprudența contradictorie.

Temele vor fi abordate în contextul unei dezbateri contradictorii, susținută de către formator. Formatorul va încuraja susținerea argumentată a soluțiilor la temele abordate, evidențiind dificultățile legate de stabilirea temeiului acțiunii și de consecințele acesteia. Vor fi subliniate aspectele controversate și situațiile mai favorabile debitorului/creditorului.

Obiectivele urmărite:

Delimitarea domeniului de aplicare a restituirii prestațiilor conform Noului Cod civil. În pofida vocației de generalitate a reglementării cuprinse în art. 1635-1649 C. civ., restituirile sunt reglementate disparat în Noul Cod civil.

Evidențierea aspectelor controversate și a celor nefavorabile creditorului obligației de restituire.

Delimitarea restituirilor de răspundere, ele impunând proba unor condiții diferite.

Precizarea aspectelor legate de indemnizația de folosință a bunului, corelarea cu regimul fructelor.

Evidențierea aspectelor controversate legate de restituirea cheltuielilor efectuate cu lucrările adăugate și autonome.

Precizări legate de regimul juridic și quantumul dobânzii.

Încurajarea dezbaterii contradictorii și a capacităților de argumentare ale cursanților.

Bibliografie detaliată:

- I. Reghini, Ș. Diaconescu, P. Vasilescu, *Introducere în dreptul civil*, Ed. Hamangiu, București, 2013;
O. Ungureanu, C. Munteanu, *Drept civil. Partea generală*, ed. a II-a, Ed. Hamangiu, București, 2018
P. Vasilescu, *Drept civil. Obligații*, Ed. Hamangiu, București, 2017
M. Nicolae, *Drept civil. Teoria generală, vol. I, Teoria dreptului civil*, Ed. Solomon, București, 2017;
M. Nicolae, *Drept civil. Teoria generală, vol. II, Drepturile subiective*, Ed. Solomon, București, 2018;
G. Boroș, C. Angelescu, *Drept civil. Partea generală*, Ed. Hamangiu, București, 2011 și edițiile ulterioare;
D. Chirică, *Tratat de drept civil. Contracte speciale. Vol. I, Vânzarea și schimbul*, Ed. Hamangiu, București, 2017;
R. Dincă, *Variatăți de vânzare*, ed. Universul Juridic, București, 2016;
R. Dincă, *Contracte civile speciale în noul Cod civil*, Ed. Universul Juridic, București, 2013;
G.-A. Ilie, *Riscul în contracte*, Ed. Universul Juridic, București, 2012;
M. Dumitru, *Regimul juridic al dobânzii moratorii*, Editura Universul Juridic, București, 2010.